

# Bediüzzaman bir hürriyet fedaisidir



Bediüzzaman istibdat-hürriyet mücadelesinde hiç şüphesiz hürriyet tarafında yer almıştır. O, hürriyetin hararetle bir müdafaacısı olmuştur. Said Nursî için hürriyet ihtiyacı, ekme ihtiyacından önde gelmektedir. Üstadı en iyi ifade eden tanımlamalardan biri de “Hür Adam”dır.

Doç. Dr. Şevki Adem’in Risale-i Nur Enstitüsü Ankara Şubesinde verdiği seminerden notlar (1)  
Haber Merkezi – Ankara

Risale-i Nur Enstitüsü Ankara Şubesinde iki haftada bir düzenlenen “Hürriyet” temalı akademik seminerler kapsamında icra edilen programın konuşmacısı, Çankırı Karatekin Üniversitesi öğretim üyelerinden Doç. Dr. Şevki Adem idi. Adem “Hürriyet ve Terakki” başlıklı seminerinde güncel konulara da temas etti ve önemi mesajlar verdi.

Önemi sebebiyle konuşmanın geniş bir bölümünü yayınlıyoruz.

Muhterem Dinleyiciler,

Hürriyet, Rububiyetine ait özelliklerini bilmesi ve Uluhiyetine dair sıfatlarını anlaması için Allah’ın insanlara verdiği emanetlerden birisidir. Yani, hürriyet insanı insan yapan ve Allah’la arasındaki bağı kuran vazgeçilmez bir özelliğidir.

İnsanlar dünyaya imtihan için gelmişlerdir. Bu imtihan meydanında hayır-şer, iyi-kötü, fayda-zarar ve benzeri zıtların mücadelesi vuku bulmaktadır. Hürriyet-istibdat çifti de bu imtihanın en önemli unsurlarından biridir. Bu mücadele zaman-ı Ademden bu yana devam etmiş ve kıyamete kadar sürecektir. Terazinin istibdat tarafı ağır bastığında, hürriyeti ihya hareketleri ve mücadeleleri olmuştur ve olacaktır. Namık Kemal’in ifadesiyle, insanlarda idrak olduğu sürece hürriyet talebi ve mücadelesi devam edecektir. Tarih bu mücadele örnekleri ile doludur. İslamiyet’in gelmesi ile hürriyet kuvvet bulmuş, hilafetin saltanata dönüşü ile istibdat kuvvetlenmeye başlamış, Hz. Hüseyin (r.a.) “hürriyet-i şer’iye” kılıcını çekerek istibdadı kaldırmak istemiş fakat istibdadın kuvvetleri olan cehil ve vahşetin ağırlığı maalesef hürriyeti bastırmıştır.

Bediüzzaman istibdat-hürriyet mücadelesinde hiç şüphesiz hürriyet tarafında yer almıştır. O, hürriyetin hararetle bir müdafaacısı olmuştur. Onun için hürriyet ihtiyacı, ekme ihtiyacından önde gelmektedir. Said Nursi, bir hürriyet fedaisidir. Üstadı en iyi ifade eden tanımlamalardan biri de “Hür Adam”dır.

Ademoğlu neden hürriyeti bu denli sahiplenmiş ve istibdada hayatları pahasına karşı çıkmıştır?

Sebebi bellidir: İstibdadın, Bediüzzaman’ın ifadesi ile “bağ ve bahçelerimizin kökünü kurutan” bir özelliği vardır. Yani,

toplumun yaşaması için gerekli olan kaynakları kurutacak yakıcı bir ateş gibidir. Onun hayat bulması insanları sefalet ve zillete düşürmekte ve insaniyette sefil duyguların uyanmasına yol açmakta, insâniyeti mahvetmektedir. Ayrıca istibdat, gerek ilimde gerek idarede olsun çalışanların sermayelerini ve emeklerini sömürmekle “zulmün temelidir” de.

Hürriyetin, insanın imtihanının önemli bir parçası olması nedeniyle imanla da doğrudan bir bağlantısı bulunmaktadır. İman, insanın hürriyeti kâmil manada yaşamasını sağlarken, başkalarının hürriyetine müdahale etmemesini emreder. Ayrıca insanın imandan aldığı izzet, yiğitlik ve cesaret gibi hasletler, “tezellül ile tenezzül” gibi istibdata kapı açacak süffî hareketlerde bulunmasına müsaade etmez.

Fikir hürriyeti de denilen “hürriyet-i kelâma serbestî” asr-ı saadette meydana gelen mucizevi dönüşümün önemli meyvelerindedir. Muhtemeldir ki İslamiyet’in kabul görmesinde ve sahabelerin o zamanın medenilerine üstatlık yapmasındaki en büyük etkenlerden birisi de hürriyet olmuştur.

Hürriyet ile terakki arasındaki ilişkiye gelince;

Dünyada mevcut devletler analiz edildiğinde, hürriyet ve gelişmişlik arasında pozitif bir korelasyon görülmektedir. Hürriyetlerin geliştiği oranda gelişmişlik kriterlerinde de bir gelişme olduğu gözlemlenmektedir. Özgürlükler ile mutlu yaşama, gelir dağılımında eşitlik, hastalıklara karşı korunma vb. arasında doğrusal bir orantı göze çarpmaktadır. Hatta özgürlüklerin artmasının ölüm oranı ve kuraklık gibi faktörleri bile olumlu etkilediği rapor edilmiştir.

Hürriyet toplumların terakki etmesinde nasıl bir katkıya sahiptir? Onun varlığının insanların tekâmül etmesine etkisi olur mu?

Bediüzzaman’a göre hürriyet insanda var olan hisleri, emelleri, âli duyguları ve ahlak-ı haseneleri uyandırmada İsrail’in borusu gibi etkili olabilecektir. Hürriyetin sesi, en derin gaflet uykusunda olanları bile uyandıracak etkiye sahiptir. Said Nursi’ye göre alem-i İslamın “maddî terakkiyatını ve istikbaldeki hâkimiyetini” sağlayacak beş kuvvetten ikisi hürriyettir.

Bunlardan yola çıkarak diyebiliriz ki, hürriyet havası terakki için gerekli olan heyecanı ve diğer duyguları, nisan yağmurlarının tohumların filizlenmesini etkilediği gibi etkileyecektir. Bu sebeple bizler de toplumda terakkiyi sağlayacak istidatların hürriyet yağmurları ile sulanıp verimle hale gelmesine imkân vermeliyiz. Soğuk havanın yeni açmış çiçeklerin hayatına son verip ağaçları meyvesiz bırakması gibi istibdadın yetenekleri köreltmesine ve meyvesiz bırakmasına fırsat vermemeliyiz.

Ayrıca istibdadın aksine, hürriyet milletin çalışarak ortaya koyduğu semerelerin boşa gitmesine mani olur. Çalıştıkça daha fazla ürün elde ettiğini gören fertlerde ve toplumda çalışma azmi artacaktır.

Hürriyetin olduğu yerde toplumdaki tüm birey ve kesimlerin söz ve fikir beyan etme hakkı vardır. Böyle toplumlarda bir mesele bireyler sayısınca farklı kişi tarafından ve ortak akılla düşünülür. ‘İhlas Risalesi’nde birlerin yan yana gelmesi örneğinde anlatıldığı gibi çok daha güçlü bir etki meydana getirebilecektir.

Bireylerin ve toplumun hürriyeti, gizli yapılanmaların önüne geçebilir. Kendini ifade edebilen birey ve grupların gizlenme ihtiyacı olmayacağı gibi, bu tarz hareketlerin toplumda taraftar bulmasının da önüne geçilebilecektir. Kendini ifade edebilen insanlardan oluşan toplumlar daha mutlu olurlar, geleceğe daha güvenle bakarlar ve sosyal problemleri daha az olur.

Doğru habere ulaşma ve doğru haber verme hürriyeti idarecileri daha dikkatli olmaya yönlendirir. Keyfi işlerin ve su-i istimallerin önü bu sayede kesilebilir.

Hürriyet, insanların ve toplumların ortak talebidir. Fakat, hürriyetin nasıl olacağı ve sınırlarının nasıl belirleneceği konusu kişilere ve toplumlara göre farklılıklar arz etmektedir. İslamiyet, hürriyeti sunarken nefsin köleliğine giden sefahate engel koymaktadır. Bu sınır insaniyeti ve toplumu korumak içindir. Nasıl ki bir tohum için aşırı su, gübre ve yüksek sıcaklık onun hayat bulmasına engel ise, toplumlar ve kişiler için de sefahat içeren “sınırsız hürriyet” anlayışı, istidatların terakkisine değil gerilemesine yol açacaktır.

Diğer ifadeyle hürriyet sadece istibdadın zıddı değildir. Aynı zamanda sınırsız hürriyetle gelen sefahatin de zıddıdır ve insanı makul insan yapar. Ya da hürriyetin bir aşırı ucu sefahattir diğer aşırı ucu ise istibdattır denilebilir.

Hürriyet için yapılan faaliyetler ve verilen emekler, istibdat-hürriyet-sefahat denkleminde “doğru hürriyet”i ve böylece sırat-ı müstakim olarak da ifade edilen ve her Fatıha okuduğumuzda Rabbimizden hidayetini istediğimiz “adalet”i ve “denge”yi elde etmemizi sağladığı ölçüde kıymetlidir.

Soru: Hürriyetin sınırı nedir ve ne olmalıdır?

Cevap: İnsanı bozan, insanı insanlıktan çıkararak her tutum ve tavır hürriyetin alanının dışında kalır ve kalmalıdır. Kamu düzenini bozan davranışlar da elbette insanı da bozduğu için hürriyetin kapsamının dışındadır.

Hürriyetin iki boyutu var: Sadece başkasına zarar vermemek değil, kişinin kendi kendisine de zarar vermemesi lazımdır. Bunlar da yine Allah'ın bizim için koyduğu sınırlar ve bu sınırların belirsiz olduğu bazı istisnai hallerde de insanlığın ortak kararıyla belirlenecek sınırlar olmalı. Yoksa iktidarı bir şekilde elde eden birilerinin başkalarına koyduğu sınırları makul görmek mümkün de doğru da değil.